

Програма «Доступні ліки» очима лікаря загальної практики: що змінилося?

В Україні з 1 квітня 2017 р. почала роботу урядова програма «Доступні ліки». Суть її полягає в тому, що вартість деяких лікарських засобів або різниця між вартістю і тією зниженою ціною, яку сплачує покупець в аптечному закладі, відшкодовується державою аптечному закладу, в якому пацієнт придбає ці ліки за наявності відповідно оформленого рецепту. Таким чином, для споживачів з'являється можливість отримати ліки безоплатно або із суттєвою знижкою, проте за однієї умови — необхідно звернутися до лікаря і отримати рецепт, а не займатися самолікуванням.

Відшкодування вартості лікарських засобів здійснюється за рахунок коштів цільової субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам. Початково на 2017 р. передбачалася сума для відшкодування — 500 млн грн., згодом її було збільшено на 200 млн грн., загалом на відшкодування за цією програмою на 2017 р. передбачено 700 млн грн. Перелік торгових назв препаратів, що беруть участь у програмі «Доступні ліки» — Реєстр лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню, — з часом розширювався.

4 жовтня 2017 р. у Кабінеті Міністрів України відбувся брифінг «6 місяців роботи програми «Доступні ліки». Підсумки».

В.о. міністра охорони здоров'я України **Уляна Супрун** та виконуючий директор БФ «Пацієнти України» **Ольга Стефанишина** розповіли про результати роботи програми та озвучили деякі цифри. Так, було зазначено, що за 6 міс дії програми «Доступні ліки» держава забезпечила українців препаратами на суму понад 235 млн грн. А пацієнти отримали ліки за 6,5 млн рецептів.

За словами У. Супрун, з початку роботи програми зростає кількість аптек-учасниць. На сьогодні їхня кількість по всій Україні вже сягнула 6564, тобто це кожна третя аптека в Україні. Нині у програмі «Доступні ліки» бере участь 198 торгових найменувань препаратів. Позитив — це розширення переліку безкоштовних ліків до 35 лікарських засобів. Зазначимо, що на початку програми їх було 23. Також від початку дії програми споживання життєво необхідних лікарських засобів з доведеною ефективністю, рекомендованих ВООЗ, зросло майже вдвічі. Попит на ліки, які відшкодовуються на 100%, взагалі підвищився на 83% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

Вартість препаратів, що відшкодовуються державою та входять до програми, продовжує поступово знижуватися. В середньому ціна на лікарські засоби знизилася на 30%, у деяких випадках — на 50%.

Також урядовець повідомила, що за час роботи програми серед українців суттєво зріс показник довіри до сімейного лікаря. За результатами дослідження соціологічної групи Рейтинг, він став вищим на 10%: у грудні 2016 р. ця цифра становила 53%, у серпні 2017 р. — підвищилася до 63%.

Докладніше про те, з чим стикається лікар первинної ланки, пацієнти якого бажають взяти участь у програмі «Доступні ліки», розповіла з власного досвіду **Олена Нагорнюк**, лікар загальної практики — сімейної медицини Центру первинної медико-санітарної допомоги із районного центру Володарка, що у Київській області.

Вона зазначила, що як лікар первинної ланки більшу частину своєї професійної діяльності намагається зосередити саме на превентивній медицині. І оскільки найпоширенішою причиною передчасної смерті в нашій країні й загалом у світі є серцево-судинні захворювання, під час прийому пацієнтів велика увага приділяється донесенню інформації про модифікацію способу життя. Також у кожного пацієнта визначаються фактори ризику певних ускладнень. І хворі з високим і дуже високим ступенем ризику потребують постійного й безперервного прийому лікарських засобів.

Зі свого досвіду лікар поділилася, що насправді дуже важко переконати людей постійно приймати ліки. І дуже прикро усвідом-

лювати, що люди переривають своє лікування лише у зв'язку з фінансовими негараздами.

Зазвичай після визначення діагнозу, ступеня ризику, надання роз'яснень щодо модифікації способу життя і призначення лікарських засобів пацієнтам рекомендується прийти на повторний прийом. І багато з них не приходили тому, що вони не могли виконати попередніх рекомендацій і постійно приймати ліки.

«Працюючи з людьми, які проживають у сільській місцевості й мають низький рівень доходів, я стикаюся із цією поширеною проблемою майже щодня. Для моїх пацієнтів кошти, які вони витрачають на ліки, становлять більшу частину їхнього бюджету. І дуже часто вони вибирають між оплатою комунальних послуг, між наданням якоїсь допомоги своїм рідним і лікуванням. Зазвичай їх вибір не на користь останнього», — зазначила О. Нагорнюк.

Також оратор наголосила, що працюючи у районному центрі, вона дуже часто була свідком таких прикрих ситуацій, коли причиною госпіталізації, розвитку ускладнень та інвалідизації працездатного населення було саме те, що хворі припинили прийом препаратів або приймали їх через день, розтягуючи упаковку на довший термін через брак коштів. Були навіть пацієнти, які приймали ліки раз на тиждень, намагаючись зекономити. Це викликало обурення, оскільки всі отримані знання і професійний досвід лікаря були зведені нанівець тим, що люди просто не могли придбати ліки.

«І тому програму «Доступні ліки» я і мої пацієнти чекали з великим нетерпінням. За 6 міс роботи цієї програми маю безліч позитивних історій, коли щомісяця повертаються пацієнти, отримують рецепти, дякують, є безліч конкретних хворих, конкретних історій. Також як для лікаря для мене позитивним є те, що більше людей звертаються на первинний прийом для обстеження, для визначення факторів ризику. І вони готові приймати ліки на постійній основі. А вже на повторних прийомах у мене як у лікаря є більше часу для бесіди про модифікацію способу життя, про те, які продукти вживають пацієнти, в чому вони себе обмежують, яка їхня фізична активність, як вони оптимізують масу тіла, що також є одним із основних факторів профілактики розвитку серцево-судинних захворювань. Тому саме лікар має зацікавити населення скористатися програмою «Доступні ліки», а коли пацієнт відчує ефект безперервного прийому препаратів та економію коштів, він залишиться прихильним до терапії. Адже саме ця прихильність до терапії разом із модифікацією способу життя дасть можливість знизити частоту ускладнень та смертність від серцево-судинних патологій», — підкреслила сімейний лікар.

Далі було зазначено, що програма розвивається. На 2018 р. Кабінет Міністрів України передбачив в проєкті бюджету 1 млрд грн., не меншу суму заплановано виділити на 2019 та 2020 р. Міністерство охорони здоров'я України активно працює над розширенням препаратів у переліку та планує до кінця року додати ще 2–3 нозології.

Нагадаємо, що серед засадничих принципів програми «Доступні ліки»: лікування захворювань, що відносяться до пріоритетних станів в Україні, відшкодування на рівні амбулаторної ланки, виключно за рецептом, який випишує лікар із зазначенням діючої речовини, відшкодування за найдешевшою ціною, що зумовлює здорову конкуренцію між виробниками. Важливо зазначити, що програма передбачає встановлення граничних цін, так званих референтних, на рівні цін в сусідніх країнах.

Олександр Устїнов,
фото **Сергія Бека**